

החייילים האוסטרלים חוזרים הביתה

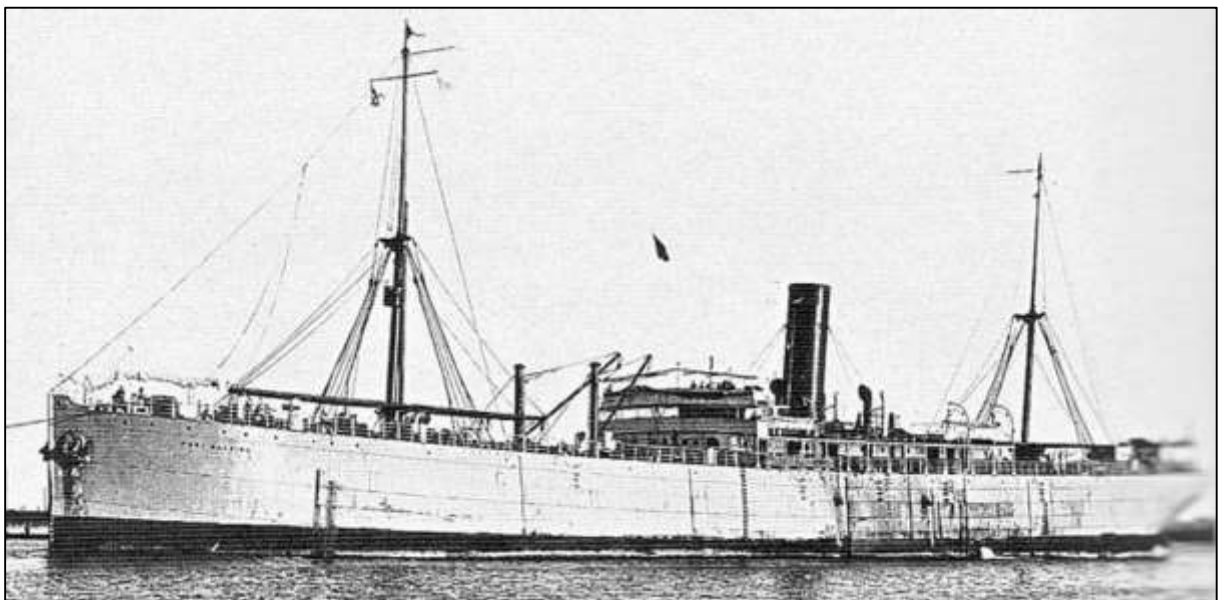
בחינה מעמיקה של חותמת צבאית מסייעת לזיהויה הנכון

במבט ראשון, פריט השמור באוסף אלכסנדר מעורר תהייה לגבי הנתיב בו הועברו דברי דואר של הצבא הבריטי במצרים בתקופה שמיד לאחר תום מלחמת העולם הראשונה. מבט מעמיק יותר מגלה כי התמיהה נובעת מקריאה שגויה של חותמת לא ברורה.

החיילים חוזרים לאוסטרליה

עם תום מלחמת העולם הראשונה החל הצבא הבריטי לפרק יחידות צבאיות אשר לא היה בהן עוד צורך ולשחרר את מיליוני המגויסים חזרה לבתיהם וחייהם האזרחיים. פעולה זו הייתה כרוכה בהובלת מיליוני בני אדם שגויסו בכל רחבי האימפריה הבריטית רחבת הידיים בספינות חזרה אל מדינותיהם.

אחת הספינות ששימשו להובלת החיילים האוסטרלים ששהו בבריטניה הייתה א"ק (אניית קיטור) פורט האקינג (S.S. Port Hacking). הייתה זו הספינה הראשונה שיצאה מבריטניה בדרך הארוכה לאוסטרליה, ועל סיפונה היו החיילים האוסטרלים הראשונים שהתמזל מזלם לצאת לדרך בהפלגה הראשונה.

מקור: ויקיפדיה

א"ק פורט האקינג (S.S. Port Hacking)

החיילים חוזרים לאוסטרליה

בארכיון של מוזיאון אנז"ק שמור יומן שנוהל על ידי אחד החיילים שהפליגו על הספינה בדרך לאוסטרליה.

הקטעים הבאים שתורגמו מתוך היומן מאפשרים להתרשם מן האירועים המועטים שהפיגו את השעמום של המפליגים בספינה בקטע הדרך שבין אנגליה ומצרים:

יום שלישי, 3 בדצמבר 1918 - ... הגענו לנמל פלימות' בשעה 10 בבוקר ולאחר בדיקה כללית עלינו על הסיפון. הספינה שלנו א"ק פורט האקינג היא לא ספינה גדולה, אבל נראית מאוד נוחה...

יום רביעי, 4 בדצמבר 1918 - עדיין צמודים למזח... כ-800 איש מאתנו נמצאים על הסיפון... קראתי בערסל שלי בשעה 8:30 בערב כאשר הספינה הפליגה לדרכה.

יום שישי, 6 בדצמבר 1918 - ...מזג האוויר עדיין גרוע אולם הוא השתפר מעט... רבים מן הבחורים עדיין חולים...

החיילים חוזרים לאוסטרליה

יום שני, 9 בדצמבר 1918 – קמתי ב-5 בבוקר והתרחצתי במי ים קרים, נהניתי מאוד והחלפתי בגדים ועליתי אל הסיפון בשעה 6 בבוקר. הספינה הפליגה אל תוך מיצר גיברלטר...

יום חמישי, 12 בדצמבר 1918 - ...אנו חולפים על פני האי מלטה, ראיתי מגדלור במרחק...

יום שישי, 13 בדצמבר 1918 - ...ישבתי על הסיפון וקראתי עד שעת ארוחת הצהריים. אחר הצהריים צפיתי בתחרות איגרוף בין אחד מאתנו ובין כבאי מצוות הספינה, לא רע, הבחור שלנו ניצח בסיבוב החמישי...

יום שבת, 14 בדצמבר 1918 - ...נתקלנו בגשם סביב השעה 10 בבוקר... הזמן מתחיל להימתח מעט אבל אנו מקווים להגיע לפורט סעיד מחר או מחרתיים...

יום ראשון, 15 בדצמבר 1918 - ...אחר הצהריים כתבתי מספר מכתבים כהכנה להגעה שלנו לנמל פורט סעיד...

החיילים חוזרים לאוסטרליה

יום שני, 16 בדצמבר 1918 – סערת ברקים ורעמים בשעות הבוקר המוקדמות והרוח נושבת בחוזקה... גשם כבד ירד במשך כשעה לקראת שעת התה... מצפים להגיע בבוקר לנמל פורטו סעיד...

יום שלישי, 17 בדצמבר 1918 - ...הגענו לפורט סעיד עם אור ראשון... בצהריים עגנו בכניסה לתעלת סואץ... קנינו תפוזים מהסירות שעגנו לצדנו...

מקור: ויקיפדיה

נמל פורט סעיד

בהמשך היום תיאר הכותב את המשך ההפלגה דרך תעלת סואץ והאוקיינוס ההודי. ב-22 בינואר 1919 הספינה הגיעה לנמל פורט פיליפ שבדרום אוסטרליה, שם שוחררו החיילים וחזרו לביתם.

הגלויה

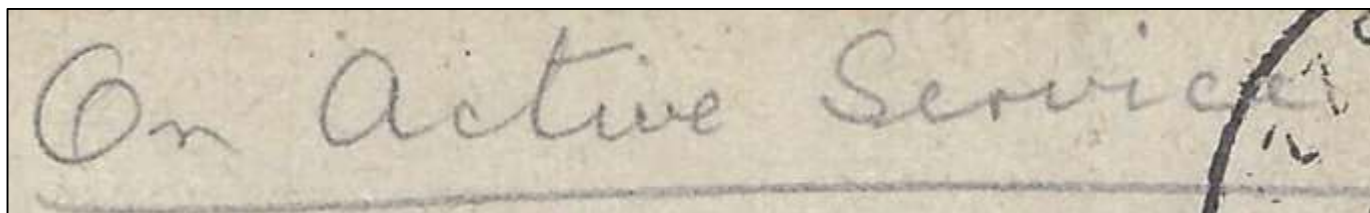
באוסף אלכסנדר שמורה גלויה ששלח אחד החיילים שהפליגו על סיפון הספינה פורט האקינג.

החייל ששלח את הגלויה לקרוביו באנגליה עשה שימוש בטופס מיוחד שהודפס על ידי ארגון ימק"א וחולק לחיילים האוסטרליים במתנה על מנת שיוכלו לשמור על קשר קבוע עם משפחותיהם.

הגלויה

בראש הגלויה ציין החייל את הנוסח המציין כי הכותב הוא "בשירות פעיל" (On Active Service).

A rectangular piece of aged, light brown paper with the words "On Active Service" written in a cursive, handwritten style in dark ink. A horizontal line is drawn below the text. On the right side, there is a dark, curved mark, possibly a stamp or a tear.

במהלך הטיפול במשלוח הגלויה הוטבע במרכז סמן בקרה בצורת גלגל בצבע ירוק.

תוכן הגלויה

הגלויה נכתבה ביום שישי, 16 בדצמבר 1918, תוך כדי הפלגה על סיפור האונייה פורט האקינג.

at sea, S.S. Port Hacking
Mon Dec 16th 1918

Dear Auntie & Cousins,
I am just ^{writing} these few lines to
wish you & Uncle a very happy
Christmas & Prosperous New Year.
I hope Uncle & yourselves are
keeping in better health, & that
he will ~~have~~ soon return home.
We are having a pleasant
voyage, and are well looked
after, while I feel in better
health already. The weather
was awful rough at first, but
is much better now, as we are
nearing the warmer climate.
Tomorrow we are due to reach
Port Said, & stop there for coal
& water. They are going to give
us a grand time Christmas, &
it will be my second on the
water. Must draw to a close,
with love & good wishes,
I remain,
yours affec.
George
X X X X X X X X

37

תוכן הגלויה

בגוף הגלויה סיפר החייל לקרוביו באנגליה על החוויות
שצבר במהלך ההפלגה:

לדודתי ובני הדודים היקרים, אני רק כותב את
השורות הספורות האלו לאחל לכם ולדוד חג
מולד שמח ושנה חדשה של שגשוג.

אני מקווה שהדוד ואתם שומרים על בריאותכם,
ושהוא יחזור במהרה הביתה. לנו יש הפלגה
נעימה, ומטפלים בנו היטב כך שאני כבר
מרגיש יותר טוב.

מזג האוויר היה סוער בתחילת ההפלגה אבל
הוא השתפר בהרבה כעת כשאנו מתקרבים
לאזורים החמים יותר.

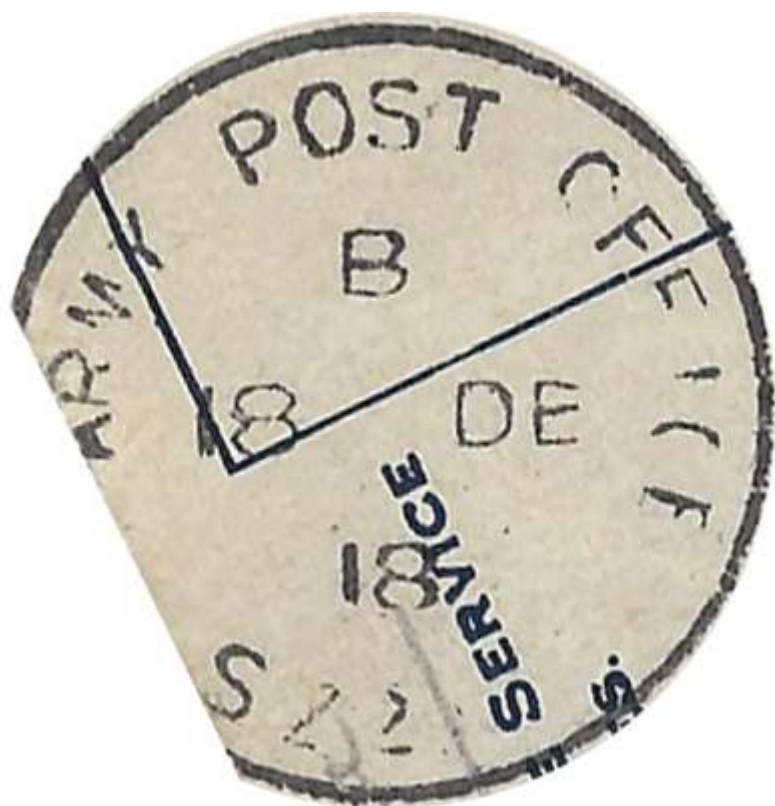
מחר אנו מתוכננים להגיע לפורט סעיד, ונעגון
שם כדי להצטייד בפחם ובמים.

הם עתידים להעניק לנו בילוי מעולה בחג
המולד, וזה יהיה חג מולד השני שאני מבלה
במהלך הפלגה בים.

אני צריך לסיים, ואהבה ובברכה, ג'ורג'.

הטיפול בגלויה בפורט סעיד

כאמור, הספינה עגנה בנמל פורט סעיד ב-17 בדצמבר 1918. בהזדמנות זו הועברו כל המכתבים שכתבו החיילים על הסיפון לטיפולו של הדואר הצבאי הבריטי במצרים. על הגלויה הוטבעה חותמת של משרד הדואר הצבאי (Army Post Office) שסימנו SZ2.

ופה בדיוק טמונה הבעיה שמציבה הגלויה בפני החוקרים של תולדות הדואר. על פי הידוע מרישומי הצבא הבריטי, ביום 18 בדצמבר 1918 משרד הדואר הצבאי שסימנו SZ2 לא היה במצרים, אלא פעל מאז ספטמבר 1918 בירושלים. מאוד מוזר ולא הגיוני שמכתבי החיילים שנפרקו מסיפון הספינה בפורט סעיד הועברו לטיפול משרד הדואר הצבאי שפעל בירושלים.

פתרון התעלומה

אספן העוסק בחקר תולדות הדואר ובפיענוח הסימנים השונים המוטבעים או רשומים על המעטפות חייב לנהוג משנה זהירות ולבחון בקפדנות את המופיע בחותמות.

כך גם במקרה שלפנינו.

הערת אזהרה בקטלוג חותמות הדואר הצבאי הבריטי בתקופת מלחמת העולם הראשונה מודיעה כי במקרים רבים ההטבעה של חותמות משרדי הדואר הצבאי שסימניהם SZ20 עד SZ29 נעשתה בצורה רשלנית, כך שהספרה השנייה לא הוחתמה היטב והסימון נראה כמו SZ2.

תופעה זו התרחשה בעיקר בהטבעות של החותמת שסימנה SZ22.

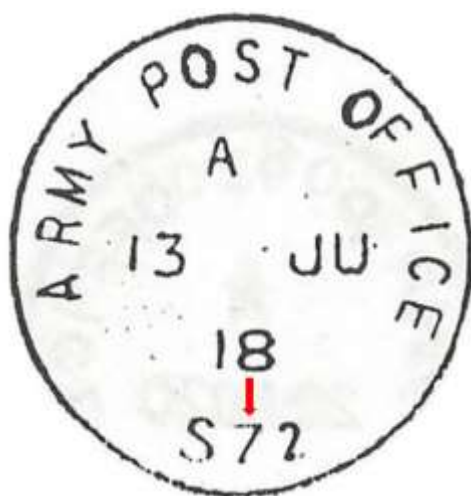
N.B. Skeleton d/s in the range SZ20 to SZ29, especially SZ22 were often struck so that they appear to be SZ2.

פתרון התעלומה

השוואת שתי החותמות מראה כי יש שוני בולט במיקום האות Z יחסית למיקום שתי הספרות המציינות את השנה מתוך התאריך.

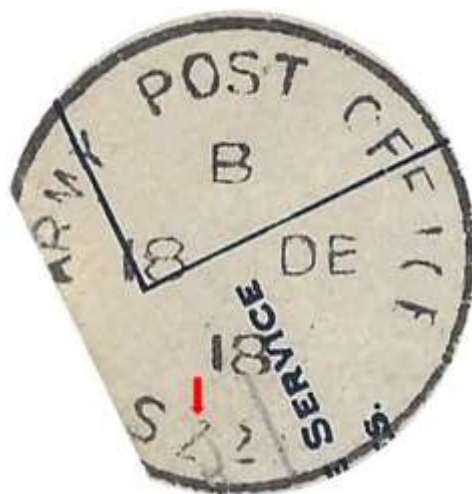

Army Post Office
SZ22

Army Post Office
SZ2

השוואה בין הדוגמה של החותמת שסימנה SZ22 ובין החותמת שהוטבעה על הגלויה מעידה כי מדובר אכן בחותמת שסימנה SZ22.

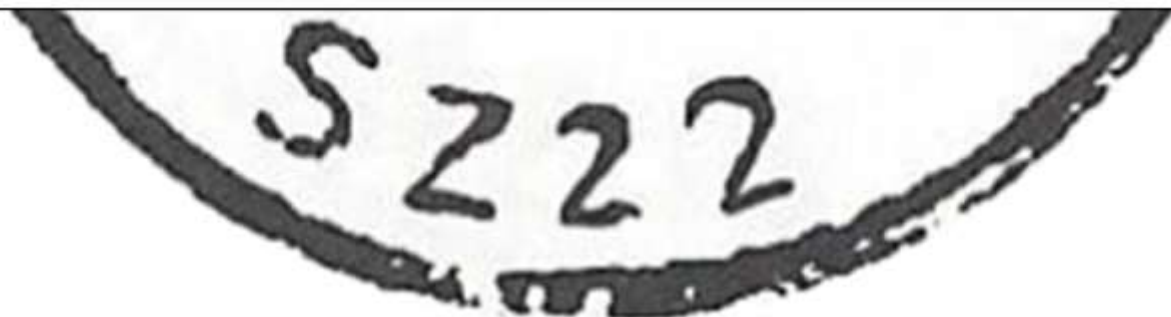
החותמת שעל הגלויה

הדוגמה

פתרון התעלומה

הגדלת חלקה התחתון של החותמת מראה כי ניתן להבחין בשרידים דלים של הספרה 2 החסרה.

החותמת שסימנה SZ22 שימשה מאז ה-20 באפריל 1916 את משרד הדואר הצבאי שהיה ממוקם במשרד הנמל של פורט סעיד, והיא המשיכה לשמש שם עד ה-30 ביולי 1919.

אין פלא כי הגלויה שנפרקה מן הספינה שעגנה בנמל פורט סעיד הוחתמה באמצעות חותמת זו.